

ručnik, školsku knjigu, iz koje će slušatelji njegovi učiti, pa je sve tako udešeno, ne samo da se nauči prava nauka Crkve katoličke, već da se izloži u jezgri sve, što se u dogmatici uči. Kratkoća je razlog, što pisac ne govori mnogo o prijepornim pitanjima, već ih u kratko samo spominje i u kratko pobija. Gdje su bog-slovcy u dva tabora podijeljeni, Šanda odabire jedno mnijenje kao svoje, ističe ga i protivno mnijenje pobija. Nema dvojbe, da će ova kratkoća i jezgrovitost mnogo doprinijeti k napretku prave znanosti, pa zato ovo djelo preporučujemo i bogoslovcima i onima, koji žele dogmatiku specijalnu u kratko opetovati pripravljujući se za ispit.

Dr. Pazman.

Marić Dr. Joseph: Das menschliche Nichtwissen kein Soteriologisches Postulat. Ein Beitrag zur Frage über das menschliche Wissen Christi. Zagreb 1916. In 8° str. 80.

Ovom je knjigom naš revni suradnik široj publici pristupačnim učinio ono, što je u ovom časopisu na hrvatskom jeziku iznio u člancima: Što su učili Agnoete? (Bog. Smotra 1912.) Novi dokazi protiv modernih Agnoeta: Schella, Lebretona i modernista. (Bogosl. Smotra 1913.) Kritika modernih teorija o ignoranciji Kristovoj (Bog. Smotra 1914.), ter u svojem djelu latinski napisanom: De Agnoëtarum doctrina. Ovo posljednje pozdravila je kritika laskavo, pa je pisac mnijenja uglednih bogoslova na koncu ove knjige nanizao. Knjiga je razdijeljena u dva glavna dijela. Iza uvoda u prvom dijelu pobija dr. M. nazore Lebretonove,

a u drugom Schellove. Spominje iza toga mnijenje Lepinovo i Loisyjevo i pobija ih.

Budući da je u ovom časopisu latinsko djelo Marićevo bilo već podvrgnuto kritici, zato smatramo suvišnim podvrgavati ovaj prijevod novoj kritici. Pisac je hvalevrijednom marljivošću i ljubavi za znanjem upotrebio svoje prosto vrijeme, što mu ga preostalo od tegobne službe u vojničkim bolnicama, i posvetio nauci, a plodovi toga rada jest eto ova knjiga, koju preporučujem.

Dr. Pazman.

Troeltsch Ernst: Augustin, die christliche Antike und das Mittelalter. Im Anschluss an die Schrift De civitate Dei. (Historische Bibliothek Bd. 36.). München u Berlin, R. Oldenbourg 1915, str. 173, M. 5:50.

Niti jedan crkveni učitelj nije imao toliko i takovog upliva na pozniya vremena katoličke crkve kao što je imao biskup hiponski, veliki Augustin. Taj upliv ne osjeća se samo na neposrednim vijekovima iza njegove smrti nego i kroz cijeli srednji vijek. Sva skolastična špekulacija osobito ona o sv. Trojstvu i milosti temelji se na Augustinu, pače i zamašne reforme Grgura VII. izvedene su u povodu Augustinovih misli.¹ A tko ne zna koliki je njegov upliv bio na Tomu Akvinca?²

Zato i dajemo donekle pravo Adolfu Harnacku kad tvrdi, da je povijest unutrašnjega duševnoga života kao i povijest dogme na zapadu od početka petoga stoljeća sve do reformacije prožeta duhom Augustinovim. — Od toga nazora odstupa Er-

¹ Vidi Lange Joh. Das Staatensystem Gregors VII. auf Grund des Augustinischen Begriffs von der „libertas ecclesiae“ Greifswald 1915.

² Sravni Graf v. Hertling Augustinus-Citate bei Thomas v. Aq. Sitzungsberichte d. bayer. Akad. München 1904.